

ANA BLANDIANA

Ana Blandiana se je rodila 1942 v Temišvaru, v Transilvaniji. Ime Blandiana, pod katerim je kot prva dama sodobne romunske poezije znana po vsem svetu, je psevdonim: to je ime vasi, v kateri je bila rojena njena mati. Oče je bil grško-katoliški duhovnik (diplomiral je iz prava in teologije) in bil univerzitetni profesor. Po 1950 letu je režim grške katolike prisilil, da so prestopili v pravoslavlje, kar so mnogi odklonili in preživeli dolga leta v ječi. Oče Ane Blandiane je bil izpuščen v letu izida njene prve pesniške zbirke, *Prva oseba množine* (1964).

Študirala je romanistiko na univerzi v Cluju (ko je bila že široko uveljavljena pesnica, je študije dopolnjevala 1973/74 na univerzi v Iowi, 1991 v Heidelbergu in 1993 na D.A.A.D. v Berlinu). Pesmi je začela objavljati pri sedemnajstih letih. Med študijem je bila sodelavka in urednica študentskih revij, po diplomi pa je urejala vrsto literarnih revij in bila njihova stalna sodelavka. Njen umetniški vzpon je bil meteorski. Dobila je najvišje romunske nagrade za književnost in v tujini, na Dunaju, leta 1984 ugledno Herderjevo nagrado. Jeseni bo prejemnica cenjene Mednarodne srednjeevropske literarne nagrade vilenica za leto 2002.

Poezija Blandiane kaže močne religiozne sledove iz otroštva in odraščanja ob transilvanski ljudski poeziji in bajkah. V sedemdesetih in osemdesetih letih se je s skupino mlajših pesnikov in pisateljev, med katerimi sta bila tudi zgodaj umrla Nikita Stanescu in Marin Sorescu, bojevala za visoko raven umetniškega izraza romunske poezije, ki si ga je ta pridobila doma in v svetu, in za njeno avtonomijo. Začela je pisati tudi politično angažirano in protestno poezijo, med drugim pesmi, ki so z bridko grotesko smešile državno nacionalistično ideologijo

in represijo nad Romunkami, ki naj bi bile kot stroji za rojevanje in množenje prebivalstva. V zadnjih letih Ceausescujevega režima je bilo ime Ane Blandiane v Romuniji prepovedano, njene knjige pa na črni listi ter izgnane iz knjigarn in knjižnic. Decembra 1989 je bila izvoljena v začasno vodstvo države, vendar je že januarja naslednje leto iz protesta proti polastitvi romunske revolucije s strani antidemokratskih sil odstopila. Kljub temu je ostala odločno angažirana kot ena najuglednejših aktivistk v civilni družbi in njenih političnih akcijah za pluralizem in demokracijo. Bila je med voditelji "Civilne zveze", že nekaj let je predsednica nevladne ustanove "Civilna akademija", predsednica romunskega P.E.N.-a, že dalj časa pa tudi najbolj prevajana romunska pesnica, ki jo pogosto vabijo na predavanja na številnih univerzah po svetu.

Ana Blandiana je objavila pesniške zbirke: *Prva oseba množine* (1964), *Ranljiva peta* (1966), *Tretji zakrament* (1960), *50 pesmi* (1970), *Oktober, november, december* (1972), *Pesmi* (1974), *Spanec v spancu* (1977), *Dogodki v mojem vrtu* (1980), *Škratovo oko* (1981), *Peščena ura* (1984), *Zvezda roparica* (1986), *Drugi dogodki v mojem vrtu* (1987), *Dogodki na moji ulici* (1988), *Arhitektura valov* (1990), *100 pesmi* (1991), *Zjutraj po smrti* (1996), *Zbiranje angelov* (1997), *Sonce po smrti* (2000); knjige esejev: *Pričevanje* (1970), *Pišem, pišeš, on/ona piše* (1975), *Najlepši vseh možnih svetov* (1978), *Hodnik ogledal* (1983), *Autoportret s palimpsestom* (1985), *Mesto zlogov* (1987), *Ugibanje v množici* (2000); knjige proze: *Štirje letni časi, novele* (1977), *Načrt preteklosti, novele* (1982), *Predal s ploskanjem, roman*, 1992, *Posnetek more, novele* (1995).

Jutro po smrti

Par

Nekateri vidijo samo tebe,
drugi vidijo samo mene;
tako popolno sva zložena,
da nihče ne more videti obeh hkrati.
Nihče se ne upa zadrževati na robu,
kjer bi bila lahko vidna oba.
Ti vidiš zgolj mesec,
jaz vidim zgolj sonce;
ti koprniš po soncu,
jaz hrepenim po mesecu.
Sedeč si obračava hrbta,
že dolgo so nama prepletene kosti.
Kri prenaša šepete, mrmra
iz enega srca v drugo.
Kakšen si?
Dvignem roko
in jo iztegnem nazaj.
Najdem tvojo nežno vratno kost
in ko bi vzdignila prste, bi se dotaknila
tvojih božanskih ustnic.
Tedaj pa se prsti nenadoma obrnejo in me treščijo
po ustnicah, da mi zakrvavijo.
Kakšna sva?
Imava štiri roke, da se braniva?

Toda jaz lahko udarim le sovražnika pred sabo
in ti le sovražnika pred sabo.

Imava štiri noge, da lahko tečeva,
vendar ti lahko tečeš le v svoji smeri,
jaz le v nasprotno stran.

Vsak korak je boj na življenje in smrt.

Sva si enaka?

Bova umrla skupaj ali pa bo eden prenašal
nekaj časa

truplo drugega, ki ga bo, pilepljeno nanj,
zastrupljalo počasi, prepočasi, s smrtjo?

Ali morda ne bova niti docela umrla

in bova nosila v večnost

nežno breme drugega,

ki bo zakrnela večnost,

kot grbo,

kot bulo ...

Oh, le midva pozna koprnenje,

ko ni mogoče gledati drug drugemu v oči

in tako vsega razumeti.

Sediva si s hrbtoma nasproti,

zrasla kakor dvoje vej;

če se ena odlomi

v žrtvovanju za en sam pogled,

bo videla le hrbet, kjer se je odlomila,

krvaveča, mrazeča,

od druge.

Se spominjaš obrežja

Se spominjaš obrežja,

polnega črepinj,

tistega obrežja,

kjer nisva mogla stopati bosa?

In kako si strmел

na morje, kar strmел, ves prevzet, in rekel,

da me poslušáš?

Se spominjaš

galebov, ki so podivjali in krožili

in krožili, ko so zazvonili

zvonovi nekje za nama

v cerkvah, katerih svetniški zavetniki
so bile ribe?
In kako si se obrnil proč
v diru
proti kipečim valovom in kričal nazaj,
kako ti je potreben odmik,
da bi me lahko videl.
Potem pa galebi,
vrtinec snega,
pršec, vse skupaj nenadoma pomešano,
in gledala sem še naprej
v nekakšni obupani vznesenosti,
ko so tvoje noge zaznamovale morje,
morje, ki se je potem zaprlo kakor veka tam,
kjer sem čakala in gledala.

Pokrita z roso

Pokrita z roso,
dežela nežnih listov,
koliko številnih tisočletij še,
preden se boš utrudila rojevanj?
Zibelka nesreče,
tako ljubka, da nihče
ne utegne spregledati
tvojega zelenega pokopališča,
tvojega prahu, bogatega soli,
naložene v plasteh iz solz,
porojenih v rečnih koritih,
ki so jih napolnile z ribami;
še tvoj jok je rodoviten,
neizčrpna mati.
Neprevidno vzrejaš
jagnjed v čredo za zakol,
obujaš žive bilke od mrtvih
in iz trpljenja ljubezen.
Mir in pokojnost tebi,
neutrudna hraniteljica;
pozabljena pod okrvavljenim nebom
in osivela od mraza – dobra noč.

Dežela, od koder prihajava

Daj, pogovarjajva se
o deželi, od koder prihajava.
Jaz sem iz poletja,
domovine, tako krhke,
da jo padec lista
lahko zdrobi v nič.
Vendar je tamkaj nebo noseče od zvezd
in se upogiba tako blizu zemlje, da včasih,
preden se zaveš, kje si, postane vse
oščetkan zrak, ščegetava trava, hehetave zvezde
in cvetice: toliko cvetlic
v plamenih, kakor nešteto sonc
ti ranjuje oči
in ti jih suši v očesnih duplinah.
In ves čas visijo okrogla sonca
prav z vsakega drevesa.
Tam, od koder prihajam,
manjka samo smrt.
Sreča je tam tako obilna,
da te kar naprej odnaša, zaspan si,
tako zaspan, tako zaspan.

Včasih sanjam

Včasih sanjam o svojem telesu,
kako je ujeto v ribiško mrežo gub
in kako ga vlečejo kot kako mlahavo breme skozi sneg;
to se dogaja na zamrznjenem bregu v metežu
ob bistrem zalivu.
Nikoli ne zagledam ribiča,
vendar vem, da je tvoj oče:
kar vsakokrat zares vidim,
je gubasta mreža in moje telo
v njenih zmešnjavah kot ulov, vlečen
v čiste, neznane sanje
jutro moje smrti,
tako miren
ti vanj ne stopiš,
tako tiha jaz iz njega ne pokličem:

vse spi odprtih oči
in edina stvar, ki se premika –
svetloba znotraj te svetlobe, odmev –
je kot šepet šibko prekletstvo,
ki trga in razpleta mrežo
tako, da spet zdrsnem ven
v brezčasne, brezmadežne valove.

Mogoče me kdo sanja

Mogoče me nekje kdo sanja
in so zato moje kretnje postale
tako ohlapne in mehke,
njihov namen na pol poti pozabljen,
vsak moj gib trapast,
preklican in omamljen.
To pojasni ta stanja nenadnih slabosti,
ko mi profil bledí
in se vse, kar počnem, raztaplja ...
In kdorkoli že me sanja, se morda
kdaj pa kdaj
zave, vržen
siloma iz spanca
v svoje življenje,
v tisto, ki je resnično.
Zato me včasih sence oslabijo
in kdaj obvisim
na tajajoči se niti mokrega snega
in ne vem, če se bo še kdaj
mogel vrniti v sanje,
da bi se tako v mojem lastnem življenju
lahko nekaj meni zgodilo.

Mojo senco je strah

Mojo senco je strah
sence dreves
bolj, kakor
se dreves sama bojim.
Drevesa si me ne drznejo napasti,
vendar za hrbtom
zmeraj slišim
krut spopad
senc.
Mojo senco je strah
sence ptic
bolj, kakor
se ptic sama bojim.
Ptice me preletijo

in se me ne dotaknejo,
moja senca pa se skrči
in zgrbi ranjena
od drsečega kljuna sence.
Moja senca je brez obrambe.
Nima korenin,
kakor jih imajo sence dreves,
in ne zna,
kot sence ptic, leteti.
Prišla je na zemljo,
da bi se vlekla za mano
in iz nje krvavela tema
in se na koncu v noč spremenila.
Vendar sama ne vem, od kdaj
stopam brez sence
pojoč.

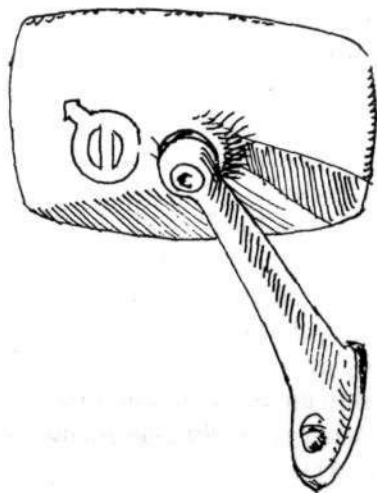
Sovražnost naletava

Sovražnost naletava.
Sovrašтво je v tem snegu, ki ga mete
na vode, zamrznjene s sovraštvom,
na sadovnjake, ki cvetijo iz čiste zlobe,
na zagrenjene, trpeče ptiče.
Sneži, kakor da bi sneg hotel
zadušiti življenje teh ljudi,
ki jih nosi na njihovih darovih.
Sneži s krutostjo,
ki je nadvse človeška,
sneži strupeno.
In se nihče ne čudi?
Kaj ni nikogar več, ki bi se spomnil,
da je bil ta sneg na začetku
sneženje ljubezni?
Zdaj je pozno
in strašen metež še zmeraj mete
in nič drugega, mislim, ne ostane,
kakor čakati
in biti
na voljo
sestradanim volkovom.

Jutro po moji smrti

Jutro po moji smrti
bo hladno, kakor tista meglena septembrska svitanja,
ko je konec pasjih dni,
in zamežikala bom budna v beli zrak, osupla
nad puhasto svetlobo v drevju.
In ker je september, se bom morala zavedeti
zelo zgodaj in – spet kakor september –
biti dovolj samotna, da bom slišala,
kako proti opoldnevu kapljajo kaplje zraka
po mokrih licih kutin;
vsa v dremežu
bom molila, da bi spet zaspala,
še malo dalj,
ležeč tam, zmeraj negibna,
zaprtih oči, z obrazom v blazini,
medtem ko bo oglušujoča tišina tolkla glasno
in vse glasneje in me zbujala zmeraj bolj in bolj.

Začetek
tega večnega dne
bo kakor jutro v jeseni.

Naseljena s pesmijo

Pesem ni moja,
samo skozme gre včasih,
nerazumljena, neukročena,
lahno odeta v moje ime;
tako kakor so v starodavnih dneh bogovi
hodili med ljudmi,
oblečeni v oblak.

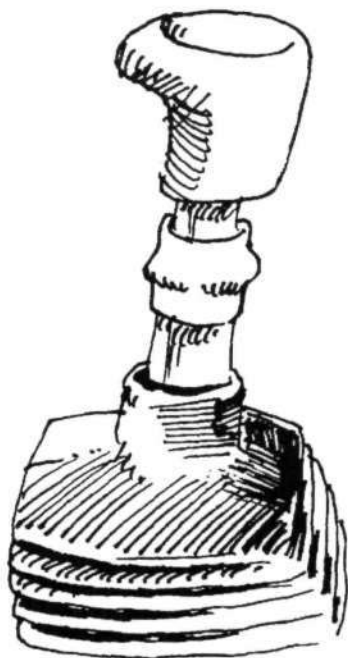
Ne vem, kdaj bo prišla,
ne vem, kdaj bo šla
ali kje je ves tisti čas,
ko je ni v meni:
vsa moja usoda je, da strežem
muhavosti čudovite stvari.

Naseljena s pesmijo,
od pesmi zapuščena,
morda celo vdova pesmi
(svoje neznane ljubezni)
nisem primerna za vaše lovorove vence –
razen vkolikor sem zmeraj bila
njena služabnica, ponižna in zvesta
prav do konca.

Samotnost

Samotnost je mesto,
kjer so vsi drugi mrtvi.
Ceste so čiste,
trgi prazni,
nenadoma je vse v resnični luči
zaradi te svoje zapuščenosti – natanko
tako, kakor naj bi bilo.
Samotnost je mesto,
kjer zmeraj sneži
neizmerno in nobene stopinje nikoli
ne oskrunjajo nanosov
zametov svetlobe.
In ti sama, z nespečnim očesom

oprezujoč za spalci,
vidiš, razumeš, in se ne nasitiš
tišine tako prдавne,
kjer se nihče ne bojuje,
nihče nikogar ne nalaže,
in še celo solza v očesu
zapuščene živali
je preveč čista, da bi bolela.
Na meji
med trpljenjem in smrtjo,
samotnost je srečno mesto.

Lov

Nikoli nisem zasledovala besed.
Vse, kar sem kdaj iskala,
so bile sledi njihove poti
kakor dolga srebrna vleka
sončne luči, ki jo nese prek trave,
ali mesečine, ki se riše po morju.

Sence besed so tisto,
kar lovim –
in lov nanje je spretnost,
ki se je najbolje naučiš od starejših.
Starejši vedo,
da ni pri besedi
nič dragocenejšega
od sence, ki jo meče,
in besede, ki so brez sence, da bi jo dajale,
so zgubile svoje besedne duše.

Kakor da

Kakor da je svetloba
zgolj rastlina, kakor da so zvezde
poslale svoje drobne žarke
kot tenke koreninice,
da me izsesavajo, da pridobijo
svojo skrivnostno hranilo.
Zvezdno cvetje se spušča za skalpelom
kakor vrane za plugom.

Širjava tega polja svetlobe me plaši.
S tolikšno množino cvetja, da ga nahranim, izčrpana
sem do kosti, zadovoljena in trepetava od ljubezni.
In koga lahko pokličem na pomoč?
Mi ne bo nihče očistil, ukoreninil, omejil in ukrotil vej
tega zvezde kalečega vrta,
predrl ozvezdnih, božanskih jezov
in odprl pot oceanu teme?

*Po angleških prevodih Seamusa Heaneya
poslovenil Venó Taufer*